

Gradska i sveučilišna knjižnica Osijek : povijest, sadašnjost i budućnost

---

Katalenac, Dragutin

Source / Izvornik: **Knjižničarstvo : glasnik Društva bibliotekara Slavonije i Baranje, 1997, 1, 85 - 99**

Journal article, Published version

Rad u časopisu, Objavljena verzija rada (izdavačev PDF)

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:206:385519>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-09-01**

Repository / Repozitorij:

[RGISKO - Repository of the City and University Library Osijek](#)

PREDSTAVLJAMO SLAVONSKOBARANJSKE KNJIŽNICE

DRAGUTIN KATALENAC

Gradska i sveučilišna knjižnica Osijek

GRADSKA I SVEUČILIŠNA KNJIŽNICA OSIJEK : POVIJEST, SADAŠNJOST I BUDUĆNOST

UTEMELJENJE.

Gradska i sveučilišna knjižnica Osijek osnovana je 1949. godine odlukom Gradskog narodnog odbora grada Osijeka kao Gradska knjižnica nastavljajući tradicije javnih, pučkih knjižnica i čitaonica grada Osijeka od sredine 19. do prve polovine 20. stoljeća¹, te Knjižnice Gradskog narodnog odbora Gornji Grad, koja djeluje od prosinca 1947.god.² U sastav Knjižnice ulazi i Knjižnica Gradskog narodnog odbora Donji Grad, osnovana 1948.god. kao Područni odjel Donji Grad.³

DJELOVANJE KNJIŽNICE U RAZDOBLJU 1949 - 1961.

Prvo sjedište Knjižnice bile su prostorije na Trgu slobode broj 2 (danas Trg A. Starčevića broj 2); Knjižnica se nekoliko puta selila, a 1957.god. preseljena je u zgradu na Bulevaru JNA broj 24 (danas Europske avenije broj 24), gdje se i danas nalazi središte Knjižnice. U navedenom razdoblju Knjižnica se razvijala kao javna gradska/ narodna knjižnica grada i općine Osijek s mješovitim knjižnim fondom za djecu i odrasle.

1954.god. otvara se u sklopu Knjižnice zaseban Dječji odjel kao drugi ove vrste u Hrvatskoj, te se uspostavlja nova organizacijska struktura Knjižnice sa zasebnim posudbenim odjelima.

OSNIVANJE OBVEZNOG PRIMJERKA - 1961.

Privilegija dobivanja obveznog primjerka Hrvatske ustanovljena je Gradskoj knjižnici Osijek 1961. godine temeljem Rješenja o određivanju biblioteka na području NR Hrvatske kojima se raspoređuje obavezni primjerak štampanih stvari, koje je donio Savjet za kulturu i nauku NR Hrvatske na sjednici od 22. ožujka 1961. god., a u težnji poboljšanja dostupnosti publikacija na području čitave Republike.

Rješenjem je utvrđena obveza Nacionalne i sveučilišne biblioteke "da dostavlja od primljenih štampanih ili drugim grafičkim sredstvima umnoženih stvari (obavezni primjerak) po jedan primjerak ... Gradskoj knjižnici u Osijeku" . Građa se dostavljala Knjižnici na njen

---

¹ Prva javna, pučka knjižnica/čitaonica u Osijeku osnovana je u 1843/44god. u sklopu Ilirskog pokreta pod nazivom Narodna čitaonica Osečka; njenu tradiciju kratkotrajno, od 1862-67.god. nastavlja Narodna čitaonica; 1884.god. osnovana je Hrvatska građanska čitaonica u Dol. Osijeku, koja je djelovala do 1914.god, a 1885. god. Hrvatska građanska čitaonica u Gor. Osijeku koja je djelovala do 1944.god. Osim navedenih u Osijeku su kao javne čitaonice djelovale i čitaonice u sklopu osječkih kasina: Gornjogradskog (1855.) i Donjogradskog (1861.), kao i knjižnice i čitaonice pri raznim obrtničko-radničkim kulturnim i obrazovnim društvima, te privatne posudbene knjižnice pojedinih osječkih knjižara: Victora Fritschea (1891.), Sriče Langa (1930.), Bogdana Haladi-Dietza (1936.-41.).

² Osim ukupnog knjižnog fonda novoosnovana Gradska knjižnica preuzima i nastavlja i knjige inventara Knjižnice Gradskog narodnog odbora. Prvi upis u knjigu inventara datiran je XII mj. 1947.god.

³ Knjižnica Gradskog narodnog odbora Donji Grad i kao izdvojeni Posudbeni odjel Donji Grad u sastavu Gradske knjižnice voditi će zasebnu knjigu inventara do travnja 1971.god. od kada i grada ovog odjela ulazi u jedinstvenu knjigu inventara Gradske knjižnice.

trošak, a ona je obvezna građu čuvati, te je može davati na "uporabu za naučni i stručni rad isključivo u prostorijama biblioteke".

Privilegiju dobivanja OP Knjižnica je dobila kao javna NARODNA, ali ne i znanstvena knjižnica, iako je znanstveni karakter jedan od temeljnih preduvjeta pri odabiru (drugi važan preduvjet je javnost djelovanja). Knjižnica je ujedno, osim NSB Zagreb, jedina knjižnica kontinentalnog dijela Hrvatske, kojoj je osigurana ova povlastica/ obveza. Savjet za kulturu i nauku se u trenutku donošenja odluke rukovodio ocjenom da se u slučaju Gradske knjižnice Osijek radi o najvećoj i najznačajnijoj JAVNOJ narodnoj knjižnici šireg područja istočne Hrvatske, tj. regije Slavonije i Baranje, iako je u to vrijeme na navedenom području djelovalo više značajnih knjižnica, od kojih se po znanstvenim potencijalima i karakteristikama svojih fondova izdvajala knjižnica Muzeja Slavonije u Osijeku. Odluka Savjeta u korist Gradske knjižnice Osijek, a na štetu knjižnice Muzeja Slavonije najvjerojatnije je bila uvjetovana prosudbom da se u slučaju potonje nije radilo o JAVNOJ knjižnici u osnovnom značenju, nego o knjižnici u sastavu ustanove druge osnovne djelatnosti (muzejske), te knjižnici u čijim ukupnim fondovima pretežit dio građe ima prvenstveno spomenički karakter, tj. svojstvo (pokretnog) spomenika kulture.

Gradska knjižnica Osijek primljena je, dakle, u obitelj "privilegiranih" knjižnica kao izuzetak i ovaj karakter zadržava do danas.

Upravo stoga, tj. zbog činjenice da se radilo o davanju najznačajnije povlastice/ obveze koju država povjerava nekoj knjižnici, knjižnici koja po svojim tadašnjim funkcijama i karakteristikama to u tom trenutku nije opravdavala. Knjižnici su pri formiranju OP osim unificiranih Zakonom i Rješenjem predviđenih uvjeta postavljeni i posebni: OP se treba formirati, razvijati i djelovati kao zasebna zbirka/ odjel sa svim elementima knjižnične djelatnosti, tj. kao knjižnica u knjižnici.

U svakom slučaju, formiranjem OP pri Gradskoj knjižnici Osijek udareni su temelji znanstvenoj funkciji Knjižnice i njenog postepenog prerastanja iz JAVNE NARODNE u JAVNU OPĆEZNANSTVENU knjižnicu.

60-tih godina Knjižnica osuvremenjuje djelatnost prihvaćajući i uvodeći međunarodne standarde u knjižničnom poslovanju: UDK u sadržajnom označavanju građe i međunarodne preporuke vezane uz bibliografski/ kataloški zapis. 70-tih godina Knjižnica se razvija u najznačajniju javnu narodnu i znanstvenu knjižnicu SI Hrvatske (Slavonije i Baranje).

1971. god. otvara se ogranak Gradske knjižnice Industrijskoj četvrti pod nazivom Područno mješovito odjeljenje za djecu i odrasle Industrijska četvrt (Drinska 6) kao drugi izdvojeni odjel Knjižnice, te se ponovo aktualizira pitanje gradske mreže knjižnica.

OSNIVANJE SVEUČILIŠTA U OSIJEKU I DJELOVANJE KNJIŽNICE KAO GRADSKE I SVEUČILIŠNE KNJIŽNICE OD 1975. DO 1980.

Osnivanjem Sveučilišta u Osijeku 1975.god. Gradska knjižnica kao jedan od osnivača proširuje svoju djelatnost i preuzima funkciju i zadatke središnje sveučilišne knjižnice mijenjajući naziv u Gradska i sveučilišna knjižnica. U knjižničnom smislu ona postaje knjižnica s dvojnomo funkcijom: narodnom⁴ i sveučilišnom/ znanstvenom⁵, te se razvija kao općeznanstvena knjižnica polivalentnih sadržaja. Ulaskom u sastav Sveučilišta nažalost nisu riješena temeljna pitanja djelovanja Knjižnice u sveučilišnoj funkciji: financiranje, kadrovi,

⁴ Odlukom Savjeta za biblioteke SRH(danas Vijeće za knjižnice RH) iz 1975.god., potvrđenom 1986.god. Knjižnica je proglašena općinskom matičnom narodnom knjižnicom za sve knjižnice s područja općine Osijek i regionalnom matičnom narodnom knjižnicom za sve narodne i školske knjižnice s područja ZO Osijek (kasnije Slavonija i Baranje).

⁵ Odlukom Savjeta za biblioteke SRH iz 1975.god., potvrđenom 1986.god. Knjižnica je proglašena regionalnom matičnom znanstvenom knjižnicom za sve fakultetske, specijalne i spomeničke knjižnice s područja ZO Osijek (kasnije Slavonije i Baranje).

izgradnja fondova sveučilišnog/ znanstvenog značaja, prostor, oprema i razvoj u cjelini. Navedeni problemi prisutni su i danas.

1976. god. temeljem Zakona o bibliotečnoj djelatnosti i bibliotekama (NN 25/73.) i Pravilnika o matičnoj djelatnosti Knjižnica dobija status općinske matične knjižnice Općine Osijek, te regionalne matične knjižnice za područje ZO Osijek (regija Slavonija i Baranja).

1979.god. izrađena je studija: "Sveučilišna biblioteka Osijek : programska koncepcija"⁶ kojom je predviđena izgradnja nove sveučilišne knjižnice (cca. 20.200 m² s fondom od 1,500.000 sv. /do 2.000.-te god./ i cca. 200 zaposlenih), kao i studija lokacije i programa adaptacije prostora tzv. Crvene vojarnе (Vojarna Gaj) u sveučilišnu knjižnicu (arhitekti Andrija i Branimir Mutnjaković). 1981.god. izrađena je Programska koncepcija studijske biblioteka na postojećoj lokaciji (autor P. Blažek) i Nacrt projektnog zadatka transformacije knjižnice na lokaciji Bulevar JNA 24 i adaptacije tavanskog prostora za potrebe GISKO kao sveučilišne knjižnice (autori: dr P. Blažek i M. Pavlinić, dipl.ing.arh.). Nijedan od navedenih programa nije realiziran.

DJELOVANJE GRADSKE I SVEUČILIŠNE KNJIŽNICE U RAZDOBLJU 1980. - 1990.GOD.

1980. osnovan je treći izdvojeni odjel Knjižnice u Retfali -Posudbeno odjeljenje za djecu i odrasle Retfala (J.J.Strossmavera 198) sa zasebnim posudbenim odjelima za djecu i odrasle i čitaonicom.

1982. god. osnovana je Regionalna matična služba za potrebe knjižnica Slavonije i Baranje kao druga u Hrvatskoj.

Rješenjem Vijeća za knjižnice iz 1986.god. Knjižnici je potvrđen status općinske narodne i regionalne narodne i znanstvene matične knjižnice za sve narodne i školske knjižnice općine Osijek i regije Slavonije i Baranje i visokoškolske i specijalne knjižnice Sveučilišta u Osijeku i regije Slavonije i Baranje.

1986.god. izrađen je Program izgradnje i razvoja BIS-a Sveučilišta u Osijeku kojim je definiran planski pristup izgradnji i razvoju knjižničke mreže na Sveučilištu, osnovne funkcije i zadaci sveučilišne knjižnice, fakultetskih i drugih knjižnica članica Sveučilišta.

1988./89. započela je kompjutorizacija Gradske i sveučilišne knjižnice nabavom 1 PC XT računala i biblio programa Micro ISIS Ver. 1.0, te stvorena prva baza (magistarske radnje i doktorske disertacije obranjene na Sveučilištu u Osijeku).

RAT I RATNA RAZARANJA. OBNOVA.

Tijekom Domovinskog rata Knjižnica je u više navrata bila metom neprijateljskih artiljerijskih napada pri čemu je znatno oštećena matična zgrada na Europskoj aveniji 24 - evidentirani spomenik kulture iz razdoblja secesije smješten unutar posebno zaštićene gradske zone. Zgrada je u dva navrata direktno pogođena s četiri projektila u rujnu i prosincu 1991.god. Pričinjene su štete na krovu zgrade, vanjskoj fasadi, prozorima, vratima i drugoj građevinskoj stolariji, unutrašnjosti dijela radnih prostorija, knjižničkoj i drugoj opremi. Najveće štete pretrpjeli su prostori uprave, izložbeni prostori (uništena su secesijska ukrasna stakla svečanog predvorja) i novouređeni prostor Austrijske čitaonice.

Knjižni fond je tek neznatno oštećen, jer je dio građe na vrijeme evakuiran izvan Osijeka, a druga vrijedna građa pohranjena na sigurnijim (podrumskim) mjestima u Knjižnici. Štete su smanjene i odgovarajućom pravodobnom zaštitom objekta.

Knjižnica je djelovala tijekom čitavog rata pružajući svojim korisnicima osnovne knjižnične

---

⁶ Studiju je izradila Radna grupa pri Arhitektonskom fakultetu u Zagrebu u sastavu: Edo Šmidihen, doc.ing., dr Josip Stipanov, prof. Branko Hanž, prof. Pavle Blažek, ing. Ivan Turčić, ing. Drago Kapun.

usluge. Dio djelatnika je bio posebno angažiran na zaštiti vrijedne spomeničke građe drugih knjižnica u Osijeku, te na području Slavonije i Baranje, naročito fondova spomeničkih knjižnica u vlasništvu pojedinih samostana (npr. Franjevačkog i Kapucinskog u Osijeku i dr.) - na pripremama i organizaciji, te provođenju evakuacije najvrednije građe ovih knjižnica.

Zajedno s drugim hrvatskim knjižnicama Knjižnica je pokretač akcije "Pomoć knjižnicama razrušenim u ratu", a sklopu manifestacije Mjesec knjige '92. bila je glavni stručni nosilac stručnog skupa "Obnova narodnih knjižnica u Republici Hrvatskoj" (Vinkovci 30.-31. listopada 1992). Stručni djelatnici Knjižnice prvi su pružili neophodnu stručnu pomoć svim teško oštećenim ili uništenim knjižnicama na području Slavonije i Baranje (narodne knjižnice Vinkovaca, Slavonskog Broda, Nove Gradiške i dr.). Djelatnik Knjižnice suurednik je izdanja Hrvatskog bibliotekarskog društva "Wounded Libraries in Croatia".

GRADSKA I SVEUČILIŠNA KNJIŽNICA U RAZDOBLJU 1992. - 1996.

Smirivanjem ratne situacije u Osijeku sredinom 1992.god pristupilo se sustavnoj obnovi Knjižnice. U sklopu visoke posjete predstavnika Ministarstva inozemnih poslova Republike Austrije Knjižnici u svibnju 1992.god. zatražena je i dogovorena pomoć Republike Austrije u obnovi, uređenju i opremanju Austrijske Čitaonice, kao i otklanjanju dijela drugih ratnih šteta. Pomoć se realizirala u obliku novčane potpore u iznosu od 2.000.000 AST. U razdoblju 1992. - 1994. na temelju idejnog projekta ing.arh. M. Pavlinića, "OPUS" Osijek, a pod nadzorom Građevinskog fakulteta u Osijeku sanirane su ratne štete, uređen i opremljen prostor Austrijske čitaonice, uređen dio spremišnih prostorija u podrumu Knjižnice, obnovljena sjeverna fasada i otklonjen dio drugih ratnih šteta.

U sklopu projekta uređenja nabavljena je sredstvima donacije nova, suvremena knjižnična i ostala oprema, dok se knjižni fond obogaćivao stalnim donacijama Republike Austrije.

Austrijska čitaonica je svečano otvorena 1996.godine uz nazočnost dr. A. Mocka. Raspolaze s fondom od preko 6.000 sv. knjiga (recentna austrijska nakladnička produkcija, dio antikvarne građe sa svih područja znanosti, umjetnosti, društvenih zbivanja i si. vezanih većinom uz područje Republike Austrije, ali i područja, tj. države s teritorija nekadašnje Austro-Ugarske.) i 15-tak naslova periodike. Djelatnost Čitaonice je posudba knjiga, čitaonica, informativno-referalna djelatnost, kulturno-promotivni programi i dr. Korisnici čitaonice su studenti i profesori Sveučilišta, pripadnici austrijske i njemačke narodnosne skupine i drugi građani Osijeka, Županije Osječko-Baranjske i regije Slavonija i Baranja.

Usporedo s radovima na Austrijskoj čitaonici izvršena je i sanacija i obnova drugih oštećenih dijelova Knjižnice:

- popravak krovišta, uključujući i popravak gromobranske instalacije (zbog veličine investicije uvjetovane obimom ratnih šteta, kao i specifičnošću radova na zgradi koja je spomenik kulture, te nedostatka sredstava izvršena je samo sanacija direktno oštećenih dijelova, ali ne i sanacija cijelog krovišta);
- obnova i uređenje dijela ostalih prostorija Knjižnice u skladu s njihovom novom namjenom i funkcijom zasnovanoj na novoj organizaciji djelovanja i prostornoj transformaciji Knjižnice (osnivanje novih odjela i službi, profiliranje i razvoj sveučilišnog karaktera djelovanja Knjižnice.

Obnovu Knjižnice pratila je korjenita organizacijska i prostorna transformacija s ciljem osuvremenjivanja djelatnosti, uvođenja nove tehnologije, oblika i sadržaja rada, te poboljšanja svih tradicionalnih oblika djelovanja u skladu s postojećim i novim ulogama i zadaćama Knjižnice kao središnje sveučilišne knjižnice Sveučilišta Josipa Juraja Strossmayera, ali i središnje gradske i županijske knjižnice.

Naslijeđena tradicionalna organizacija djelovanja Knjižnice zasnovana na odjeljenskom, a ne funkcionalnom načelu, odsustvo ključnih središnjih službi (nabava, obrada, informativna služba), nepostojanje studijskog odjela kao jezgre sveučilišne djelatnosti, nepostojanje zasebnog odjela periodike, djelovanje Odjela obveznog primjerka kao "knjižnice u knjižnici", kao i drugi brojni problemi zastarjele organizacije poslovanja zahtijevali su temeljito prevrednovanje postojećeg modela i izradu novog. U svibnju 1992. godine definirana je nova razvojna koncepcija Knjižnice i utvrđeni osnovni kratkoročni i dugoročni pravci razvoja .

Svi radovi koji su slijedili na otklanjanju ratnih šteta, obnovi i uređenju prostora Knjižnice izvršeni su u skladu s prihvaćenim programom razvoja i unapređivanja djelatnosti Knjižnice s posebnim naglaskom na razvoj i jačanje sveučilišne funkcije.

1992. god. je izvršeno razdvajanje postojećeg Posudbenog odjela za odrasle s čitaonicom na Posudbeni odjel za odrasle s općom informativnom službom i Studijsku čitaonicu, te su uređeni prostori Studijske čitaonice na prvom katu s 50 radnih mjesta i knjižnim fondom u slobodnom pristupu (ranije prostor Posudbenog odjela za odrasle), novog Posudbenog odjela za odrasle u prizemlju (ranije prostor Odjela obveznog primjerka i dio prilaznih prostora, holova i hodnika za različite namjene (izložbeni prostori, katalozi, priručna čitaonica dnevnog tiska, spremišni prostori i si.), te

službene prostorije. Ujedno je izvršeno ukidanje Odjela Obveznog primjerka RH kao zasebnog odjela, te formirane središnje službe/ odjeli: Služba nabave, Odjel obrade. Fond OP je pripojen fondu Studijske čitaonice uz poštivanje zasebnosti njegove pohrane i čuvanja. U sklopu Studijske čitaonice nastavile su djelovati i zasebne zbirke: Zavičajna zbirka, zbirke grade vezane uz Sveučilište Josipa Juraja Strossmayera u Osijeku, BDI, legati i druge. Studijska čitaonica je postala jezgro sveučilišne djelatnosti Knjižnice, pri čemu se posebna pozornost posvetila razvoju informativno-referalne djelatnosti i uvođenju novih medija, informativnih izvora i tehnologije (OPAC, CD-ROM, multimedia, CARNet/ Internet).

Nabavkom UNIX servera 1993. god. Knjižnica je osigurala osnovnu HW arhitekturu za sustav orijentiran client-server okruženju pod UNIX operacijskim sustavom. Ujedno je instalirana nova, mrežna verzija CROLISTa (CROATIAN LIBRARY AND INFORMATION SYSTEM - temeljni hrvatski knjižnični SW alat razvijen u NSK-a Zagreb) s modulima: katalogizacija, pretraživanje, nabava, cirkulacije, kontrole periodičkih publikacija, konverzije i tiskanje. Ovo je omogućilo Knjižnici da zauzme aktivnu ulogu kao jedno od glavnih čvorišta nacionalnog knjižnično-informacijskog sustava.

Direktna veza sa središnjim sustavom u Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici Zagreb putem CROAPAKa i CARNeta (Croatian Academic and Research Network) se upravo ostvaruje.

U proteklom razdoblju stvorena je lokalna baza s oko 20.000 zapisa iako je cijeli proces značajno usporen ratnom situacijom u SI dijelovima Hrvatske.

Perspektive razvoja:

- aplikacija svih modula i cjelovit razvoj lokalno integriranog sustava;
- širenje lokalne mreže, povezivanje s drugim fakultetima (8) Sveučilišta, drugim važnijim knjižnicama na regiji, izgradnja kooperativnog lokalnog OPACa;
- retroaktivna konverzija postojećih kataloga;
- uvođenje CD-ROM mreža.

U okviru Mjeseca knjige Ž93. otvorena je u sklopu Dječjeg odjela Igraonica i igroteka kao novi program namijenjen najmlađim korisnicima, dok se po područnim odjelima formiraju "Dječji kutići" kao jezgre budućih igraonica.

1994. god. se krenulo u sustavno rješavanje mreže gradskih ogranaka: izvršeno je preseljenje i uređenje Ogranka Industrijska četvrt, preseljenje Ogranka Donji grad, te preuzet

Ogranak Josipovac. 1996. godine otvoren je i novouređeni Ogranak Jug II, te izvršeno preuređenje Područnog odjela Retfala.

Od 1992. godine Knjižnica je uključena u UNESCO-v program psihosocijalne pomoći djeci traumatiziranoj ratom "KORAK PO KORAK DO OPORAVKA" kao jedna od 10 hrvatskih knjižnica. Rezultati multimedijских radionica i susreta prezentirani su na zajedničkoj izložbi održanoj u Galeriji likovnih umjetnosti Osijek u lipnju 1995. god. pod nazivom "Od nemoći do ljubavi".

1995. god. nabavljena su prva multimedijска računala i druga oprema, te 20-tak baza na CD-ROM-u kao početak uvođenja multimedije u Knjižnicu. Danas Knjižnica raspolaže s 40-tak CD-ROM baza među kojima i Enciklopedija Britanica, Ulrich's Plus, LISA i dr.

U razdoblju 1995.-6. formiran je i opremljen novi Odjel periodike s čitaonicom i oko 300 naslova tekuće periodike u slobodnom pristupu.

GRADSKA I SVEUČILIŠNA KNJIŽNICA DANAS.

Gradska i sveučilišna knjižnica danas je najznačajnija i najveća knjižnica SI Hrvatske, regije Slavonija i Baranja i djeluje kao knjižnica s dvojnou funkcijom:

- središnja sveučilišna/ znanstvena knjižnica Sveučilišta Josipa Juraja Strossmayera u Osijeku
- središnja gradska (i županijska) narodna/ javna knjižnica Grada Osijeka i Županije Osječko-Baranjske, kao i čitave slavonsko-baranjske regije

s osnovnim ciljem osiguravanja dostupnosti svih vrsta informacija (znanstvenih, obrazovnih, stručnih, kulturnih i dr.) u bilo kojem obliku (tiskana građa: knjige, časopisi, novine i si., AV građa, elektronski mediji i dr.) najširem krugu stvarnih i potencijalnih korisnika.

Raspolaže s ukupnim knjižnim fondom od:

- knjige	306.343	svezaka
- periodika	1.644	naslova
tekuća periodika	1.200	naslov
- AV građa:		
gram. ploče	880	primjeraka
video kas.	331	primjerak
CD	183	primjerka
CD-ROM	37	primjeraka
- igračke	945	primjeraka
- ostala građa	31.753	primjeraka
- neevidentirano	22.500	svezaka

Posebne zbirke:

- Zavičajna zbirka (u formiranju)
- Zbirka magistarskih radova i doktorskih disertacija obranjenih na Sveučilištu Josipa Juraja Strossmayera u Osijeku
- Zbirka starih i rijetkih knjiga ,
- Zbirka knjiga s autografima
- legati: Zbirka Dr M. Polaka (religija, društvene znanosti)
    Zbirka V. Sonnenfelda (filozofija)
    Zbirka V. Hengela

Unutrašnje ustrojstvo:

- Služba nabave
- Odjel obradbe
- Dječji odjel
- Posudbeni odjel za odrasle
- Studijska čitaonica
- Odjel periodike
- Razvojna/ matična služba
- Računovodstveno-financijski odjel
- Tajništvo

Usluge korisnicima:

- pretraživanje informacija (tekuće i retrospektivno)
- referentna služba
- posudba građe
- čitaonice
- međubibliotečna posudba
- fotokopiranje

OSNOVNI PRAVCI RAZVOJA. NOVI PROGRAMI.

U skladu s trenutačnim glavnim funkcijama i zadacima Knjižnice osnovni pravci razvoja određeni su dvojako:

- kratkoročno - Knjižnica će se razvijati kao jedinstvena ustanova, tj. općeznanstvena knjižnica s dvostrukom funkcijom: javnom/ narodnom i sveučilišnom uz jačanje obiju funkcija kao i razvoj zajedničkih službi i sadržaja;
- dugoročno - osamostaljivanje i razdvajanje navedenih funkcija do potpunog fizičkog odvajanja u dvije zasebne ustanove - knjižnice: Gradsku knjižnicu (općeznanstvenog tipa) na sadašnjoj lokaciji i Sveučilišnu knjižnicu na novoj lokaciji Tvrdča.

Sveučilišna funkcija:

Razvoj sveučilišne funkcije zasnivao bi se na bliskosti konceptu tzv. *virtual library*, tj. osnovno težište u razvoju je na izgradnji i razvoju službi i sadržaja pristupa i dostupnosti znanstvenim i stručnim informacijama (on-line dostupnost domaćim i stranim bazama, CD ROM baze i dr.), dok je izgradnja vlastite zbirke građe sveučilišnog karaktera uvjetno sekundarni zadatak.

U skladu s navedenim opredjeljenjima potrebno je na nivou Sveučilišta Josipa Juraja Strossmayera u Osijeku pristupiti izradi cjelovitog programa razvoja sveučilišne knjižnice i sveučilišnog knjižničnog sustava kojim bi se osim navedenih temeljnih funkcija trebalo prvenstveno odrediti:

1. položaj i uloga, te funkcije i zadaci sveučilišnog knjižničnog sustava i sveučilišne knjižnice kao njegovog središta u odnosu na
  - postojeće stanje i razvojne perspektive Sveučilišta;

- neposredno okruženje: Županija Osječko Baranjska, regija Slavonija i Baranja, Republika Hrvatska;
  - knjižničko-informacijski sustav Hrvatske u cjelini.
2. redefinirati status sveučilišne knjižnice i sveučilišnog knjižničnog sustava, tj. pojedinih njegovih dijelova/ fakultetskih knjižnica unutar Sveučilišta (reafirmacija Sveučilišnog knjižničnog odbora).
  3. odrediti se u odnosu na trendove u suvremenom knjižničarstvu:
    - novi mediji (kompjutor, CD ROM, multimedija),
    - networking (CARnet, INTERNET),
    - virtual/ digital library
    - sveučilišne knjižnice i tržišno poslovanje.

U okviru ovih programskih smjernica prvenstveno bi se trebali realizirati slijedeći sadržaji kao dio ukupnih usluga sveučilišne knjižnice/ funkcije:

- osiguravanje bibliografske kontrole na Sveučilištu (koordinirana obrada, centralni katalog, CIP zapis i dr.);
- uspostavljanje središnjeg sveučilišnog informativno-referalnog centra, razvoj pretraživanja vanjskih baza podataka općeg tipa, te korištenje drugih suvremenih informacijskih izvora i tehnologije (CD ROM, multimedija i dr.);
- edukacijska djelatnost (osposobljavanje studenata, postdiplomanata i dr. za korištenje izvorima znanja i informacija; edukacija bibliotečnih djelatnika i dr.).

Pretpostavka razvoja navedenih sadržaja je rješavanje temeljnih pitanja statusa, položaja i financiranja sveučilišne funkcije i osiguravanja osnovnih infrastrukturnih pretpostavki: prostor, kadrovi, oprema, fond.

U skladu s navedenom koncepcijom Knjižnica je formirala Studijsku čitaonicu kao jezgro suvremene sveučilišne knjižnične djelatnosti sa slijedećim sadržajima:

- fond domaće i strane znanstvene i stručne građe u slobodnom pristupu i zatvorenom spremištu na svim medijima;
- čitaonica znanstvene i stručne periodike;
- informativno-referalna služba za potrebe znanstvenog i stručnog rada na Sveučilištu;
- informacijska baza za znanost o znanosti i BDI;
- patentoteka i standardoteka;
- OPAC - središnja bibliotečna baza Sveučilišta i dr.

Gradska (Javna/narodna) funkcija:

Razvoj gradske/ javne funkcije Knjižnice temelji bi se na dva osnovna strateška opredjeljenja/ cilja:

- osiguravanje neposrednog zadovoljavanja za knjigom, čitanjem i drugim oblicima knjižnične djelatnosti građanima Osijeka u mjestu stanovanja (gradska naselja i četvrti) širenjem i razvijanjem mreže ogranaka, otvaranjem mješovitih odjela u svim novim naseljima, formiranjem drugih stacionarnih i pokretnih (bibliobus) jedinica knjižnične infrastrukture;
- stvaranje jakog gradskog knjižnično-informacijskog centra, tj. razvoj gradske funkcije u skladu s konceptom "community librarianship"-a s pojačanim naglaskom na svim oblicima informativno referalne djelatnosti za potrebe lokalne zajednice - grada

Osijeka:

1. služba dostupnosti svih vrsta informacija svim vrstama korisnika (javna ili opća informativno/ referalna služba);
2. služba informacija o lokalnoj zajednici - zavičajna zbirka i lokalna informacijska služba (građa o gradu Osijeku, građa nastala na području grada Osijeka uključujući i tzv. polupublikacije, djela osoba rođenih u Osijeku i građa i njima, djela osoba koje su djelovali u Osijeku i građa o njima i dr.);
3. specijalizirana lokalna služba informacija - savjetodavna služba (služba koja pomaže pojedincima ili grupama u rješavanju svakodnevnih problema kao npr.: prava građana <socijalna, općeljudska, participacija u demokratskom procesu i dr.>, zapošljavanje, obrazovanje, obiteljski i osobni problemi, domaćinstvo ...